

BÀN VỀ TỘI PHẠM VI PHẠM QUY ĐỊNH VỀ HOẠT ĐỘNG BÁN ĐẤU GIÁ TÀI SẢN THEO QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT HÌNH SỰ NĂM 2015 SỬA ĐỔI, BỔ SUNG NĂM 2017

Trần Hữu Tuyên¹

Tóm tắt: Tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản lần đầu tiên được quy định tại Điều 218 Bộ luật Hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017), đã tạo thuận lợi trong quá trình điều tra, truy tố, xét xử của các cơ quan chức năng, mặc dù vậy, thực tiễn vẫn gặp nhiều bất cập. Ngoài ra, quan hệ phối hợp một số cơ quan chức năng còn chưa chú trọng công tác phòng, chống tội phạm này. Trong phạm vi bài viết này, tác giả sẽ tập trung làm rõ những khó khăn, vướng mắc và đề xuất một số giải pháp trong phòng, chống tội phạm này trong thời gian tới.

Từ khóa: Tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản; Bộ luật Hình sự.

Nhận bài: 09/6/2022; Hoàn thành biên tập: 17/6/2022; Duyệt đăng: 18/7/2022.

Abstract: The crime of violating regulations on asset auction activities for the first time is specified in Article 218 of the Penal Code 2015 (amended and supplemented in 2017), which has facilitated the investigation and prosecution process, the judgment of the authorities, however, the practice still faces many shortcomings. In addition, the coordination relationship of a number of functional agencies has not yet focused on the prevention and combat of this crime. Within the scope of this article, the author will focus on clarifying the difficulties and obstacles and propose some solutions in the prevention and combat of this crime in the coming time.

Keywords: Crime of violating regulations on asset auction activities, criminal Code.

Date of receipt: 09/6/2022; Date of revision: 17/6/2022; Date of approval: 18/7/2022.

Trong những năm qua, Đảng, Chính phủ, các Bộ, ngành Trung ương đã ban hành nhiều Chỉ thị, Nghị quyết, văn bản pháp luật và thường xuyên quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo công tác quản lý về hoạt động bán đấu giá tài sản như Luật Đấu giá tài sản năm 2016. Đặc biệt, xuất phát từ tình hình thực tiễn vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, Bộ luật Hình sự năm 2015 được sửa đổi, bổ sung năm 2017 (sau đây viết tắt là BLHS năm 2015) lần đầu tiên đã quy định tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản tại Điều 218 Chương XVIII “*Cố ý làm trái quy định của Nhà nước trong quản lý kinh tế, gây hậu quả nghiêm trọng*” quy định tại Điều 165 BLHS năm 1999 sửa đổi, bổ sung năm 2009.

1. Thực trạng và những khó khăn, vướng mắc trong quá trình xử lý tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản

Theo thống kê của Cục Cảnh sát kinh tế, trong năm 2021, lực lượng Cảnh sát kinh tế đã phát hiện, khởi tố 03 vụ án/32 bị can phạm tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản với phương thức, thủ đoạn tinh vi, gây bức xúc trong quần chúng nhân dân², tính trung bình gần 11 bị can/vụ án.

Các thủ đoạn chủ yếu của tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản trong thời gian qua như sau: lập danh sách không về người đăng ký mua tài sản bán đấu giá; lập hồ sơ không, hồ sơ giả tham gia hoạt động bán đấu giá tài sản; thông đồng đim giá hoặc nâng giá trong hoạt động bán đấu giá tài sản...

Điển hình: ngày 09/11/2021, cơ quan Cảnh sát điều tra (PC03) Công an thành phố Hà Nội đã ra Quyết định khởi tố vụ án hình sự, khởi tố bị can đối với Nguyễn Thị Loan, Chủ tịch Hội đồng quản trị Công ty cổ phần Y dược Vimedimex cùng 07 đồng phạm về tội

¹ Thạc sỹ, Giảng viên Khoa Cảnh sát kinh tế - Học viện Cảnh sát nhân dân.

² Báo cáo tổng kết năm 2021 của Cục Cảnh sát kinh tế - Bộ Công an.

vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản theo Điều 218 BLHS năm 2015 xảy ra tại thôn Cổ Dương, xã Tiên Dương, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội, với phương thức, thủ đoạn như sau: tháng 8/2020, Ban quản lý dự án huyện Đông Anh tổ chức đấu giá khu đất rộng 5ha tại thôn Cổ Dương, xã Tiên Dương, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội. Công ty Thẩm định giá và đầu tư Hà Nội đã xác định khu đất này có giá trị bán đấu giá 500 tỷ đồng. Trước đó, bị can Nguyễn Thị Loan đã thông đồng với cán bộ của Ban quản lý cùng với các bị can thuộc Công ty định giá và đầu tư Hà Nội can thiệp để điều chỉnh “đim giá” giá trị khu đất xuống thấp hơn giá trị thực tế. Các bị can đã lập không 12 phiếu khảo sát để đưa vào hồ sơ thẩm định giá và hạ giá trị khu đất xuống còn 300 tỷ đồng³ gây thiệt hại 200 tỷ đồng.

Qua nghiên cứu thực tế đấu tranh phòng, chống tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, tác giả nhận thấy những hạn chế, bất cập về pháp luật và áp dụng pháp luật về tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản như sau:

Thứ nhất, bất cập của tên tội danh “tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản” tại Điều 218 BLHS năm 2015.

Điều 218 BLHS năm 2015 quy định: “tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản”, việc quy định về tên tội danh là bất cập, chưa thống nhất với Luật Đấu giá tài sản năm 2016 tức là tên tội danh chỉ quy định về “hoạt động bán đấu giá tài sản” chưa bao quát hết với tên của Luật Đấu giá tài sản năm 2016 và các văn bản có liên quan về đấu giá tài sản, do đó gây khó khăn cho cơ quan chức năng trong phòng ngừa, điều tra tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Thứ hai, khó khăn trong việc áp dụng quy định của “tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản” tại Điều 218 BLHS năm 2015.

Tại khoản 1 Điều 218 BLHS năm 2015 quy định: “Người nào thực hiện một trong các hành vi sau đây, thu lợi bất chính từ 30.000.000 đồng đến dưới 200.000.000 đồng...”; điểm b khoản 2 quy định: “Thu lợi bất chính 200.000.000 đồng trở lên”, và điểm đ khoản 2 quy định: “Dùng thủ đoạn tinh vi, xảo quyệt” tính tới thời điểm hiện tại, chưa có văn bản pháp lý nào hướng dẫn về tình tiết “Thu lợi bất chính” và “Dùng thủ đoạn tinh vi, xảo quyệt” điều này gây khó khăn cho cơ quan tiến hành tố tụng hình sự khi xác định các quy định này.

Thứ ba, đối với chế tài của “tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản” tại Điều 218 BLHS năm 2015.

Tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản là nguyên nhân phát sinh các tội phạm kinh tế, chức vụ và tội phạm xâm phạm trật tự xã hội như: *tội nhận hối lộ (Điều 354); đưa hối lộ (Điều 364); môi giới hối lộ (Điều 365); lợi dụng chức vụ, quyền hạn trong khi thi hành công vụ (Điều 356); vi phạm quy định về đấu thầu gây hậu quả nghiêm trọng (Điều 222); vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tài sản Nhà nước gây thất thoát, lãng phí (Điều 219); gây rối trật tự công cộng (Điều 318); hủy hoại hoặc cố ý làm hư hỏng tài sản (Điều 178)...* Tuy nhiên, khoản 1 Điều 218 BLHS năm 2015 quy định khung hình phạt cao nhất của tội này là “...phạt cải tạo không giam giữ đến 02 năm hoặc phạt tù từ 03 tháng đến 02 năm”; khoản 2 quy định “...bị phạt tiền từ 200.000.000 đồng đến 1.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 01 năm đến 05 năm”, theo quan điểm của tác giả, khung hình phạt này là “quá nhẹ” chưa đủ sức răn đe đối với các đối tượng phạm tội cũng như đối với các đối tượng đang có điều kiện, khả năng thực hiện tội phạm. Bên cạnh đó, theo quy định điểm c khoản 2 Điều 218 BLHS năm 2015 chỉ quy định mức: “Gây thiệt hại cho người khác 300.000.000 đồng trở lên”, trong khi cơ quan

³ Bài báo điện tử ngày 25/11/2021: “Điểm “đúng huyệt” những sai phạm” của Báo Pháp luật và xã hội chuyên trang của báo kinh tế và đô thị - cơ quan của UBND Thành phố Hà Nội, <https://phapluatxahoi.kinhtedothi.vn/ky-2-diem-dung-huyet-nhung-sai-pham-269340.html>.

tổ tụng tiến hành điều tra vụ án về tội phạm này, xác định các đối tượng có thể gây thiệt hại cho người khác với số tiền từ trên 1.000.000.000 đồng hoặc số tiền gây thiệt hại nhiều hơn nữa, mà chỉ chịu hình phạt theo khoản 2: “...*thì bị phạt tiền từ 200.000.000 đồng đến 1.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 01 năm đến 05 năm*”, như vậy, theo quan điểm của tác giả là không tương ứng với hành vi phạm tội.

Cụ thể như trong vụ án: vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản do bị can Nguyễn Thị Loan và đồng phạm thực hiện gây thiệt hại 200 tỷ đồng như đã nêu ở trên, căn cứ Điều 218 BLHS năm 2015 chỉ bị mức án cao nhất của khung hình phạt cao nhất của tội này là 5 năm tù.

Như vậy, tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản gây ảnh hưởng đến uy tín của cơ quan, tổ chức, gây thiệt hại tới lợi ích của Nhà nước, của xã hội; quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân và ảnh hưởng an ninh trật tự trên địa bàn, đồng thời tạo ra nhiều bức xúc trong quần chúng nhân dân. Mức hình phạt như trên là quá nhẹ, cần phải sửa đổi, bổ sung tăng mức hình phạt để đảm bảo tính răn đe.

Thứ tư, đối với quan hệ phối hợp phục vụ phòng, chống tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Lực lượng Công an nhân dân trong đó, lực lượng Cảnh sát kinh tế - lực lượng chủ công, nòng cốt trực tiếp phòng ngừa, điều tra tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, còn có tình trạng, một số cán bộ của lực lượng Cảnh sát kinh tế chưa chủ động trong việc nắm tình hình, diễn biến, phương thức, thủ đoạn của tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, từ đó ảnh hưởng đến hiệu quả công tác phòng, chống tội phạm này.

2. Kiến nghị hoàn thiện pháp luật trong phòng, chống tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản

Thứ nhất, kiến nghị, đề xuất sửa đổi tên tội danh “tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản” thành “tội vi phạm quy định về hoạt động đấu giá tài sản”.

Bởi vì, tội danh “*tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản*” chưa bao quát quy định về hoạt động đấu giá tài sản và chưa thống nhất với tên của Luật Đấu giá tài sản năm 2016. Bên cạnh đó, trong tội danh tội vi phạm quy định về đấu thầu gây hậu quả nghiêm trọng (Điều 222 BLHS năm 2015) đã thống nhất tên tội danh với Luật Đấu thầu năm 2013.

Tại điểm a, b, c khoản 1 Điều 218 BLHS năm 2015 quy định: “*a) Lập danh sách không về người đăng ký mua tài sản bán đấu giá; b) Lập hồ sơ không, hồ sơ giả tham gia hoạt động bán đấu giá tài sản; c) Thông đồng giảm giá hoặc nâng giá trong hoạt động bán đấu giá tài sản*” tác giả đề nghị sửa đổi, bổ sung thành “*a) Lập danh sách không về người đăng ký mua tài sản đấu giá; b) Lập hồ sơ không, hồ sơ giả tham gia hoạt động đấu giá tài sản; c) Thông đồng giảm giá hoặc nâng giá trong hoạt động đấu giá tài sản*” (tức là bỏ từ “*bán*”), để phù hợp với Luật Đấu giá tài sản năm 2016 và các văn bản khác có liên quan, bao quát được các hành vi vi phạm liên quan đến hoạt động đấu giá tài sản.

Thứ hai, kiến nghị ban hành hướng dẫn về tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Đề nghị các cơ quan chức năng, đặc biệt là Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao ban hành quy định hướng dẫn về tình tiết “*Thu lợi bất chính*” tại khoản 1 và điểm b khoản 2 và tình tiết “*Dùng thủ đoạn tinh vi, xảo quyệt*” điểm d khoản 2 Điều 218 BLHS năm 2015 để tạo điều kiện thuận lợi trong việc điều tra, truy tố, xét xử về tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Thứ ba, sửa đổi, bổ sung quy định về chế tài, xử lý trong BLHS năm 2015 đối với tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Bản chất của hình phạt là răn đe, giáo dục và phòng ngừa tội phạm, nhưng chế tài xử lý trong BLHS năm 2015 đối với tội vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, theo quan điểm của tác giả là chưa nghiêm, không tương xứng giữa hành vi phạm tội và hình phạt được đưa ra để áp dụng cho tội phạm này. Nhiều đối tượng đã lợi dụng chế tài này để vi

phạm pháp luật nhằm vụ lợi bất chính. Tác giả đề xuất các cơ quan xây dựng luật phải nghiên cứu, xem xét, đưa ra hình thức xử phạt cao hơn sao cho phù hợp với tính chất, mức độ, diễn biến, hậu quả của tội phạm để điều chỉnh tăng mức hình phạt đối với khoản 1 và khoản 2 Điều 218 BLHS năm 2015 theo hướng tăng nặng để đảm bảo tính răn đe của pháp luật hình sự, cụ thể như sau:

“1. Người nào thực hiện một trong các hành vi sau đây, thu lợi bất chính từ 30.000.000 đồng đến dưới 200.000.000 đồng hoặc gây thiệt hại cho người khác từ 50.000.000 đồng đến dưới 300.000.000 đồng, thì bị phạt tiền từ 20.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng, phạt cải tạo không giam giữ đến 02 năm hoặc phạt tù từ 03 đến 07 năm:

a) *Lập danh sách không về người đăng ký mua tài sản đấu giá;*

b) *Lập hồ sơ không, hồ sơ giả tham gia hoạt động đấu giá tài sản;*

c) *Thông đồng đim giá hoặc nâng giá trong hoạt động đấu giá tài sản”.*

2. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tiền từ 200.000.000 đồng đến 1.000.000.000 đồng hoặc phạt tù từ 05 năm đến 10 năm:

a) *Có tổ chức;*

b) *Thu lợi bất chính 200.000.000 đồng trở lên;*

Đối với điểm c khoản 2 Điều 218 BLHS năm 2015: “Gây thiệt hại cho người khác 300.000.000 đồng trở lên” theo quan điểm của tác giả nên tách mức số tiền gây thiệt hại cho người khác thành: “Gây thiệt hại cho người khác 300.000.000 đồng đến dưới 1.000.000.000 đồng”. Tác giả đề xuất, kiến nghị bổ sung thêm khoản 3 Điều 218 BLHS năm 2015 như sau: “Phạm tội gây thiệt hại từ 1.000.000.000 đồng thì bị phạt tù từ 10 năm đến 15 năm”.

Đối với điểm d và điểm đ khoản 2 Điều 218 BLHS năm 2015 tác giả đồng tình theo quy định hiện hành, tuy nhiên cần ban hành hướng dẫn như tác giả đã kiến nghị đề xuất trên về điểm đ khoản 2.

Đối với khoản 3 Điều 218 BLHS năm 2015, tác giả đồng tình như quy định như hiện

hành, *đề nghị chuyển toàn bộ nội dung khoản 3 hiện hành thành khoản 4.*

Thứ tư, nâng cao quan hệ phối hợp với cơ quan chức năng phục vụ đấu tranh phòng, chống tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản.

Lực lượng Cảnh sát kinh tế - lực lượng chủ công, nòng cốt trực tiếp phòng ngừa, điều tra tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản cần tăng cường công tác nghiệp vụ chủ động phát hiện, đấu tranh, xử lý theo quy định của pháp luật đối với các hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến hoạt động đấu giá tài sản; phát hiện, đấu tranh với các tổ chức, nhóm lợi ích cấu kết với người có thẩm quyền nhằm chi phối các cuộc đấu giá, hoạt động mang tính xã hội đen (đe dọa, khống chế, hành hung người tham gia đấu giá...). Lực lượng Cảnh sát kinh tế tăng cường phối hợp trong công tác phòng, chống tội phạm vi phạm quy định về hoạt động đấu giá tài sản với các lực lượng trong ngành Công an và các cơ quan ngoài ngành Công an (như Tư pháp; Tài nguyên và Môi trường...) đặc biệt xây dựng các quy chế phối hợp cụ thể để chủ động nắm thông tin về tình hình hoạt động, đặc biệt là việc chấp hành các quy định về hoạt động đấu giá tài sản. Kịp thời thông báo cho cơ quan chức năng về các vụ việc đã, đang điều tra liên quan tội phạm vi phạm quy định về hoạt động đấu giá tài sản trên địa bàn; thông báo về phương thức, thủ đoạn hoạt động tội phạm; những khó khăn vướng mắc trong công tác phòng, chống các hành vi vi phạm và tội phạm vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản. Trên cơ sở đó, lực lượng Cảnh sát kinh tế thường xuyên tổng kết, đánh giá, rút kinh nghiệm, trao đổi thông tin, tình hình, quy luật, phương thức, thủ đoạn mới của tội phạm này, công khai các tổ chức, cá nhân có hành vi vi phạm quy định về hoạt động bán đấu giá tài sản, đề các cơ quan có chức năng chủ động đề ra kế hoạch thực hiện một cách tổng thể, thống nhất, mang tính chiến lược nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội phạm này trong thời gian tới./.